

“Myslia divosi ekonomicky?” Kultúrne interpretácie ekonomického jednania a základné dilemy ekonomickej antropológie; Debata formalistov a substantivistov

SAN106, 2. týždeň

Substantivisti – Karl Polányi

The Great Transformations (1944); Velká transformace (2006).

- Moderný kapitalizmus povyšuje zisk a trh nad spoločnosť a hodnoty.
- Ekonomia sa vyvinula zároveň s trhovým kapitalizmom, vytvára kapitalizmus ako prirodzený systém.

Substantivisti – Karl Polányi

Trade and Market in the Early Empires. 1957.

- Aké iné spôsoby vytvárania ekonomiky okrem trhového kapitalizmu?

Ekonomické – 2 významy:

1. Formálny – štúdium racionálnych rozhodnutí/volieb
2. Substantívny: materiálne konanie súvisiace so získavaním obživy

Substantivisti - Karl Polányi

- V západnom kapitalizme majú rovnaký význam – moderný kapitalizmus je ekonomický systém (subst.) založený na racionálnej ekonomickej logike (formal.).
- Len kapitalizmus inštitucionalizuje formálne princípy týmto spôsobom - Ekonomia je včlenená (*embedded*) v inštitúcii trhu.
- V iných kultúrach – ekonomika je včlenená do iných inštitúcií a funguje na iných princípoch (príbuzenstvo, náboženstvo), nefunguje na princípe racionálnej voľby.
- Skutočná trhová výmena len v industrial. spol.
- Z toho vyplýva, že používanie formálnej ekonomickej teórie nie je vhodné v neindustriálnych spoločnostiach - **substantivizmus**

Substantivisti - Karl Polányi

- **Substantivizmus** – princípy, ktoré organizujú ekonomiku v nekap. spoločnostiach, závisia na tom, ako je získavanie obživy organizované na konkrétnych miestach. Ekonómia by mala zisťovať, ako je ekonomika včlenená do matríc rôznych spoločností.

Substantívna ekonómia – inštitucionálna ekonómia - má sledovať:

1. netrhové inštitúcie (chrám, tribút, domácnosť)
2. Procesy, ktoré spájajú ekonomické so sociálnym

Substantivisti - Karl Polányi

3 spôsoby , ktorými je ekonomika integrovaná do spoločnosti:

- 1. Reciprocita** je symetrická forma výmeny medzi jednotlivcami a skupinami, ktoré majú rovnakú pozíciu. Pomoc a prerozdelenie na základe pocitu povinnosti a identity.
- 2. Redistribúcia** je založená na centrálnej autorite – zdroje sa prerozdeľujú v rámci hierarchie.
- 3. Výmena** - trhová výmena, kalkulovaný obchod. Moderná tržná výmena je jednou z jeho verzií

Substantivisti

- relativistický model
- evolucionistické – typy sa vyvíjajú jeden z druhého, moderná spoločnosť predstavuje radikálne oddelenie sa od minulosti
- sociálna ekonomika (Dalton) – ek. Správanie vychádza zo sociálnej štruktúry a inštitúcií – nie kultúrna – nevychádza zo systému symbolov.

Substantivisti - Bohannan

Paul Bohannan, George Dalton (eds). 1962. *Markets in Africa*

- v Afrike mnoho druhov trhov s dôležitými sociálnymi, politickými a náboženskými významami, ale periférne v porovnaní s inými formami integrácie spoločnosti a ekonómie.
- Trhový princíp narástol spolu s kolonizáciou.

Substantivisti - Bohannan

Bohannan and Bohannan 1968 Tiv Economy

- Najznámejšia substantivistická monografia
- Vychádzajú z Polanyiho – sledujú redistribúciu, reciprocitu a výmenu v rôznych spoločnostiach – umožňuje im to komparáciu
- Polanyi rozlišuje medzi **všeobecnými peniazmi (general purpose money)** – všeobecný prostriedok výmeny a **peniaze so špeciálnym zameraním (special purpose money)**
- Bohannanovci: u Tivov sféry výmeny – sféry, v rámci ktorých je možné vymieňať isté typy komodít. 1. objekty každodennej potreby, 2. rituálne predmety (vymeniteľné za mosadzné tyče), kravy, otroci, 3. sobášne partnerky, deti

Formalisti

- Predchodca: **Melville Herskovits, 1940. *Economic Lives of Primitive People***, neskôr vyšlo ako *Economic Anthropology*
- cieľ pritiahnúť pozornosť ekonómov k výsledkom etnografie.
- organizované podľa hesiel zrozumiteľných ekonómom: pôda, práca, kapitál.
- Herskovits: snaha o debatu medzi ekonómiou a antropológiou. Vychádza z ekonóma Franka Knighta, zároveň kritizuje ekonómiu, že nerozoznáva vlastné kultúrne limity
- Knight: Herskovits nerozoznáva, že nakupovať a predávať zo ziskom nie je centrálna črta amerického podnikania, je to neosobný prístup, ktorý vylučuje jednanie sa a pracovný trh. neoklasická ekonomika používa abstraktné princípy a intuitívne poznanie ako metódu.

Formalisti

- Na zač. 60. rokoch veľká snaha používať „vedecké“ metódy a teórie, terénny výskum má testovať hypotézy a ustanovovať formálne pravidlá a porovnania
- Neexistuje jeden zdroj, ako je u subst. Polanyi
- Snaha priniesť racionálnu ekonomiku do neznámych priestorov
- Univerzálne princípy ekonomického správania sa: Snaha o čo najväčší zisk pri racionálnom zvažovaní alternatív
- Dedukcia ako metóda (vs. substantivistická indukcia)
- Všetky spoločnosti majú nedostatočné zdroje a racionálne správanie – formálne metódy sú použiteľné univerzálne

Formalisti

- Sústredenie sa na jednotlivca a jeho konanie – nie na kultúru/spoločnosť. Od inštitúcie k správaniu
- Dôraz na inováciu, kreativitu, konflikt, racionalitu, nie na dodržiavanie tradícií
- Sústredenie sa na jednotlivca a jeho konanie – nie na kultúru/spoločnosť. Od inštitúcie k správaniu
- Vytvárajú modely na vyššej úrovni. Ako sa vytvárajú pravidlá, na základe ktorých jednotlivci jednajú tak, že preferujú veci, ktoré vedú k reprodukcii spoločnosti. Ale na základe modelov sa nedá predpovedať, čo budú napr. roľníci maximalizovať bez ďalšej etnografie

Formalisti

Formalisti:

- substantivisti sú zaostalí – veda nemá byť deskriptívna a nesystematická;
- Substantivisti nepochopili, čo je maximalizácia úžitku, maximalizácia nevyžaduje trh a peniaze – všetko môže byť maximalizované (láska, bezpečie) Všetky spoločnosti majú nedostatočné zdroje a racionálne správanie – formálne metódy sú použiteľné univerzálne
- Polanyi si nevšíma, že v mnohých ranných ríšach existuje trh a peňažná výmena.

Formalisti

- Kritika Malinowského interpretácie – na Trobriand. ostrovoch chýba vyspelá technológia a možnosti skladovania, takže kumulácia produktívneho kapitálu nemá zmysel. Produkcia a vystavovanie nadprodukcie jamov a povinnosti k matrilineárnym príbuzným sú konsistentné s maximalizáciou úžitku.
- Kritika Sahlinsa – lovci a zberači maximalizujú voľný čas

Formalisti

Richard Salisbury. 1962 From Stone to Steel 1962

- Formálna analýza sa dá zlúčiť s bohatou etnografiou.

Nash a Cancian

- Účasť na Cargo rituáloch v Mexiku nevyhnutná na získanie prestíže a funkcií, ale vyžaduje vydávanie materiálnych zdrojov. Rituály mali funkciu zjednocovania komunity a znižovania rozdielov. Ale dá sa modelovať, ako individuálni producenti vytvárali voľby v konkrétnom prostredí.
- Nash – Mexičania nie sú viac ani menej racionálni, než ľudia inde. Záujem o ceny na trhu. Ak sa Mexický trh líšil od kapitalistického, bol to dôsledok sekundárnych diferencií – dominancia domácností nad firmami v zmysle ek. aktérov.

Formalisti

Nash a Cancian

- Účasť na Cargo rituáloch v Mexiku nevyhnutná na získanie prestíže a funkcií, ale vyžaduje vydávanie materiálnych zdrojov. Rituály mali funkciu zjednocovania komunity a znižovania rozdielov. Ale dá sa modelovať, ako individuálni producenti vytvárali voľby v konkrétnom prostredí.
- Nash – Mexičania nie sú viac ani mene racionálni, než ľudia inde. Záujem o ceny na trhu. Ak sa Mexický trh líšil od kapitalistického, bol to dôsledok sekundárnych diferencií – dominancia domácností nad firmami v zmysle ek. aktérov.

Výsledok

- Substantivisti otvorili nové horizonty, komparácia ekonomických inštitúcií v rôznych spoločnostiach.
- ale obmedzili relevanciu EKAN, pretože vylúčili väčšinu súčasného sveta zo svojho záujmu
- Formalisti demonštrovali, že ekonómia môže byť aplikovateľná na nekapitalistické spoločnosti – všetci ľudia sú racionálni (dôležité politicky)
- Ale nepoznajú dostatočne ekonómiu
- Substantivistické a formalistické stanoviská sa navzájom nevylučujú